

Але, што праўда, мы таксама гэтыя пяць гадоў у шапку ня спалі — як толькі на свайго абраньніка не наракалі, да якіх толькі міжнародных супольнасьцяў не звярталіся са *скаргамі* на яго...

Іншаземцы даюць веры нашым і нашага прэзыдэнта *скаргам* — абурajuца, спачуваюць, раяць. Сьмеху варта. Зрэшты, а скуль ім ведаць, што як мы спынімся наракаць і *скардзіцца*, дык нам адразу мову адыме. Бо на іншыя словы мы ўжо невядома калі забыліся. Засталося адно на ўсе выпадкі — *скарга*.

Склад

Вінцэсь Мудроў

Адметнае месца — *склад*. Кожны раз, заходзячы туды, зьведваеш хваляваньне. У прыцемку таямнічымі спарудамі вымалёўваюцца груды мяхоў і цьмяна-блізкія пізанскія вежы ўбітых адно ў адно вёдраў, ільсьняцца круглявыя бакі мэталёвых бочак, тут жа над галавой вісяць хамуты, цюлькаюць вераб'і, і ў паветры пахне прэлай аўчынай і мышамі.

У *склад* завітваюць ня проста так, а з пэўнай мэтай, трымаючы ў потнай руцэ паперку, паводле якой можна атрымаць патрэбную рэч. Загадчык *складу* заўсёды бярэ гэтую паперку без задавальненьня. Ці то таму, што яму шкада разьвітвацца з майном, ці то таму, што майно тое давядзецца шукаць у бясконцых *складзкіх* лябірынтах. І наведнік з тае прычыны пачувае сябе ня надта ёмка.

І вось дзіва дзіўнае! Нас, беларусаў, ужо ня першы год на розныя галасы запрашаюць увайсці ў *склад* Расейскай Фэдэрацыі. *Склад* той дарэшты разрабаваны, але тое-сёе там засталася, і, убіўшыся туды, мы будзем мець дасхочу дармавой нафты, газу ды іншых даброццяў.

Такім чынам, *складзкія* брамы рассунутыя, шырокай пloidмай, нібыта пара з ласьні, вырываецца паравы дым, і загадчык *складу* — сівы ды прапіты дзядзька — трымае ў руцэ цяжкую завалу на знак таго, што выйсьці са *складу* Расейскай Фэдэрацыі нам ужо не давядзецца.

Скуранка

Рыгор Барадулін

Скуранка. Слова ўвёў ува ўжытак кастрычніцкі пераварот 1917 году. *Скуранка* стала ўніформай рознага гатунку камісараў, якая іх вылучала з нармальна апранутых людзей, розьніла ды адмяжоўвала. Вядома, страх павагі не гарантуе, і тых жа пыхліва-апэрэтных камісараў часьцяком называлі: *камісраі*.

Савецкая паэзія абрыфмавала *скуранку*, проза абманумэнталіла, драматургія абтрагедыла. Толькі ў народзе паказалі сутнасна *скуранку*:

Ведаем мы камуністых,
Ведаем бальшавікоў —
Яны ходзяць у *скуранках*,
Дзяруць *скуру* з мужыкоў.

Гэта пра *скуралупаў*.

Мода на скураныя паліто й курткі находзіць хвалямі. Апошняя хваля з турэцкага рынку захлынула беларускія вуліцы. Слова *скуранка* амаль забылася, а пашырыўся назоў *куртка са скуры, скураная куртка*.

Соль

Рыгор Барадулін

У беларусаў ёсць такая загадка-прыслаўка: „*І да мяса трэба закраса*“ або „*Недасол у місе — перасол на сьпіне*“. Бяз солі ў любой страве і ў любой справе прэсна. Гэта Хрыстос сказаў апосталам: „*Вы будзеце солью зямлі*“.

Спрадвеку *соль* у Беларусі была прывозная. Чумакавалі чумакі беларускія, па *соль* едучы да Чорнага мора. А як выявілася, у Беларусі сваёй *солі* залягала гэтулькі, што можна паўсьвету засаліць.

Шкада, што радовішчы *солі* знайшлі на самых багатых землях Случчыны. Па-савецку — гэта значыць, па-барбарску — пачалі здабываць *соль*, сапсавалі тэрыконамі прыгожыя краявіды. Ёсць пагроза *засаліць* землі да Балтыі. Ужо цяпер вынайджэны савецкі гібрыд — *салёная* хвалёная случкая бэра. Ёсць небясьпека, што пустапарожнія шахты могуць проста абрушыцца.

Засаліць бы ў бочках усіх савецкіх кіраўнікоў, што так пазьдзекваліся з багатай зямлі, каб нашчадкі памылак не паўтаралі.

Соткі

Алена Ціхановіч

Яшчэ ў Коласавай „Новай зямлі“, якая пісалася на пачатку гэтага стагоддзя, беларусы мералі запаветную зямлю маргамі, крыху раней — валокамі й дзесяцінамі. Усё гэта — адзінкі яшчэ дамэтрычных сыстэмаў мераў: дзесяціна крыху большая за гектар, морг — гэта прыблізна дзьве траціны гектара.

У савецкі час ува ўжытак прыходзіць новая, драбнейшая мера — *сотка*, *сотая* доля гектара — 10 на 10 мэтраў. Але паколькі такі лапёк зямлі для сялянскай нацыі — рэч несур’ёзная, слова замацавалася выключна ў множным ліку — *соткі*. Так пачалі называць уласныя прысядзібныя, а пазьней і дачныя надзелы, а ніяк не калгасныя. Савецкая ўлада давала ўва ўласныя рукі, як правіла, ад шасьці да пятнаццаці *сотак*.

Соткі — гэта працяг калектывізацыі, абезьземельваньня гаспадара, гэта бізун і пернік усёй сацыяльнай палітыкі: нездарма стала замацаваліся выразы — прырэзаць *соткі* або абрэзаць *соткі*. Або — адабраць *соткі*.

На *сотках* і сёньня выяўляецца ня столькі сялянскасць і працавітасць народу, колькі яго прага да выжывання. Жывіцца з *сотак* прыходзіцца ня толькі рабочым, настаўнікам ці пэнсіянэрам, але і былым старшынём Вярхоўнага Савету, чыя пэнсія чамусьці не падпадае пад індэксацыю.

Не сакрэт, што і мазалі беларускіх пісьменьнікаў нажываліся на *сотках* — дзяляках той самай Лысай Гары, што ўвайшла ў славу ананімны эпас 70-х гадоў. Невядомы аўтар з мноства красамоўных дэталёў апісваў пагалоўнае пісьменьніцкае захапленне градамі. З усіх іх ён вылучае хіба толькі Яўгенію Янішчыц, пра якую кажа: